

z p r a v o d a j

XVII. ročník

11
2006

- 2 Editorial
- 3 Celoživotní vzdělávání – nový program EU pro znalostní společnost
Transversální program zahrnující vzdělávání od dětství až do pozdního věku.
- 4 Způsobilst učňů v Německu
Výsledky ankety zjišťující, v čem se začínající učni zlepšili a zhoršili ve srovnání s předcházející generací.
- 4 Odborné vzdělávání v Britské Kolumbii
Profesní poradenství, odborné vzdělávání, školský systém.
- 6 Překládání v Evropské unii
Poslání a historie Generálního ředitelství pro překlady.
- 7 Individualizovaná podpora znevýhodněným
Integrace znevýhodněných skupin mládeže na trhu práce.
- 8 Volba vzdělávací cesty v Rakousku
Jak vzdělání rodičů a sociální původ ovlivňuje výběr vzdělávací dráhy a budoucího povolání.
- 10 Politika odborného vzdělávání v Lotyšsku
Činnost Agentury pro rozvoj odborného vzdělávání – PIAA.
- 10 Europass v Belgii
Přeshraniční spolupráce Valonska s Francií a činnost agentury Forem.
- 11 KIBB – komunikační a informační systém
Nástroj pro zpřístupňování výsledků výzkumu - Komunikační a informační systém Odborné vzdělávání.
- 12 Přístup na odbornou vysokou školu v SRN
Statistické údaje.
- 13 Zaměstnávání starších pracovníků
Pracovní podmínky starších pracovníků v evropských podnicích.
- 14 Co nového v časopisech
Journal of Vocational Education and Training, 2006, č. 2; Céreq Bref, 2006, č. 226, 227.
- 15 Nové knihy v knihovně
- 16 Znovuobjevené knihy
- 16 Zajímavé internetové adresy

Editorial

V březnu příštího roku bude Evropská unie oslavovat 50. výročí podepsání Římské smlouvy, která stojí na počátku evropského integračního procesu. Při této příležitosti vyzvala EU studenty výtvarných škol, aby se zúčastnili soutěže o návrh loga, které by symbolizovalo uplynulých 50 let. Vítězný návrh (viz obrázek) poslal Szymon Skrzypczak (1983) z Polska, student Akademie výtvarných umění v Poznani. Další návrhy si můžete prohlédnout na webové stránce – viz rubrika Zajímavé internetové adresy.

Tam najdete i odkaz na další výtvarnou soutěž, tentokrát o evropský plakát nabádající k porušování (škodlivých) stereotypů. Soutěž byla vyhlášena v rámci kampaně EU „Pro rozmanitost, proti diskriminaci.“ Vítězkou se stala 21letá studentka stejné poznaňské školy, Polka Aleksandra Woldańska, která svůj černobílý plakát zobrazující objetí nazvala také „Together“.

V polovině října přijala Evropská komise návrh na zřízení Evropského technologického institutu (ETI). Navrhovaná struktura ETI se má skládat z malé řídicí centrály a sítě znalostních a inovačních společenství, která budou plnit úkoly ETI. Bude-li návrh schválen, mohl by ETI začít fungovat v roce 2008. ETI má představovat mimořádnou kvalitu v oblasti inovace, výzkumu a vysokoškolského vzdělávání v Evropě a má být příkladem toho, jak lze propojit vysoké školy, výzkumné ústavy a podniky, aby Evropa mohla efektivněji zvládat úkoly, které na ni klade globalizovaná znalostní světová ekonomika.

V říjnovém Zpravodaji byl článek věnovaný otázkám vícejazyčnosti v Evropské unii. Portfolio vícejazyčnosti bylo koncem října vyňato z gesce Jána Figela, kterému bylo původně přiděleno ke vzdělávání, profesní přípravě a kultuře. Komisařem pro vícejazyčnost se stal Rumun Leonard Orban. Nový komisař pro vícejazyčnost mluví rumunsky, anglicky, francouzsky a pasivně rozumí italsky.

V roce 2007 přibudou k současným dvaceti úředním jazykům Evropské unie tři další: rumunština, bulharština a irština. Počet vzájemných kombinací se z 380 zvýší na 506. Překlady a tlumočení se tím ještě více zkomplikují. Generální ředitelství pro překlady chystá další opatření, jak se můžete dočíst na straně 6.

Do zámoří můžete nahlédnout prostřednictvím článku o vzdělávání v Britské Kolumbii. Profesní přípravu v odlehlých končinách tam obstarávají dílny na „mnoha“ kolech, protože příslovecná čtyři kola by pro takový kolos nestačila. V článku se opět můžete setkat se značením školního vzdělávání, které se skládá z písmena „K“ (Kindergarten) a čísla, určujícího počet ročníků, které žáci absolvují po mateřské škole.

Zpravodaj je od zářijového čísla rozmnožován novou technikou. Kopie jsou zhotovovány přímo z digitální podoby. Kvalita tisku se zlepšila, což je patrné u rozlišení různých odstínů šedi. Bohužel při tisku říjnového čísla se z dosud nevysvětlených příčin v několika exemplářích objevily místo některých písmen obdélníčky. Pokud máte tento kazový výtisk a chcete poslat nový, napište e-mail na adresu uvedenou v tiráži.

Příští číslo vyjde jako každoročně již 10. prosince.

AK

Celoživotní vzdělávání – nový program EU pro znalostní společnost

Evropský parlament přijal 25. října 2006 návrh Komise na zavedení nového akčního programu v oblasti vzdělávání a profesní přípravy. Tento jediný program bude zahrnovat vzdělávání od dětství až do pozdního věku. Program má název Celoživotní vzdělávání, bude probíhat v letech 2007 – 2013 a nahradí stávající programy Sokrates, Leonardo da Vinci a eLearning. Program bude podporovat projekty a aktivity, které napomáhají vzájemné výměně, spolupráci a mobilitě mezi systémy vzdělávání a profesní přípravy v EU.

Úkolem nového programu je prostřednictvím celoživotního vzdělávání přispívat k rozvoji Evropského společenství jako vyspělé znalostní společnosti s udržitelným hospodářským rozvojem, s větším počtem lépe placených pracovních míst a s vyšší sociální soudržností. Zaměřuje se na posilování interakce, spolupráce a mobility mezi systémy vzdělávání a profesní přípravy v rámci EU tak, aby se tyto systémy staly měřítkem světové kvality.

Program Celoživotní vzdělávání je střešová struktura vybudovaná na čtyřech pilířích neboli podprogramech. Granty a subvence budou přidělovány na projekty v rámci těchto podprogramů, které budou zvyšovat nadnárodní mobilitu lidí, podporovat bilaterální a multilaterální partnerství nebo zlepšovat kvalitu systémů vzdělávání a profesní přípravy multilaterálními projekty podněcujícími inovace. Úkoly jednotlivých programů jsou vymezeny též kvantitativně.

Program Comenius se zaměřuje na vzdělávací potřeby všech zúčastněných v předškolním a školním vzdělávání až do konce vyššího sekundárního vzdělávání a na instituce a organizace poskytující toto vzdělávání. Program má v průběhu svého trvání zapojit do společných vzdělávacích činností alespoň tři milióny žáků.

Program Erasmus se zaměřuje na potřeby lidí ve formálním vysokoškolském vzdělávání, včetně umístování studentů z jiných zemí v podnicích, a na instituce a organizace poskytující nebo usnadňující toto vzdělávání a profesní přípravu. Program má přispět k dosažení počtu tří miliónů účastníků studentské mobility v rámci současného a předcházejících programů do roku 2012.

Program Leonardo da Vinci se zaměřuje na vzdělávací potřeby všech zúčastněných v odborném vzdělávání a přípravě, včetně lidí, kteří nejsou studenty, umístěných v podnicích, a na potřeby institucí a organizací poskytujících nebo usnadňujících toto vzdělávání. Program má zvýšit počet lidí umístěných v podnicích na 80 000 ročně do konce trvání programu.

Program Grundtvig se zaměřuje na vzdělávací potřeby lidí ve všech formách vzdělávání dospělých i na instituce a organizace poskytující nebo usnadňující toto vzdě-

lávání. Program má do roku 2013 podporovat ročně mobilitu 7000 lidí zapojených do vzdělávání dospělých.

Tyto pilíře jsou spojeny tzv. transversálním programem, který bude zajišťovat čtyři klíčové činnosti:

- politickou spolupráci a inovace v celoživotním vzdělávání;
- podporu jazykového vzdělávání;
- vývoj inovativního obsahu, služeb, pedagogiky a praxe celoživotního vzdělávání založeného na IKT;
- rozšiřování a využívání výsledků akcí podporovaných v rámci programu Celoživotní vzdělávání a dřívějších příbuzných programů a výměna osvědčených praktických zkušeností.

Tyto akce budou doplněny novým programem Jean Monnet, který podporuje instituce a aktivity v oblasti evropské integrace.

Na realizaci programu Celoživotní vzdělávání v sedmiletém období od 1. ledna 2007 do konce roku 2013 byl přidělen rozpočet ve výši 6970 miliónů eur.

Pramen:

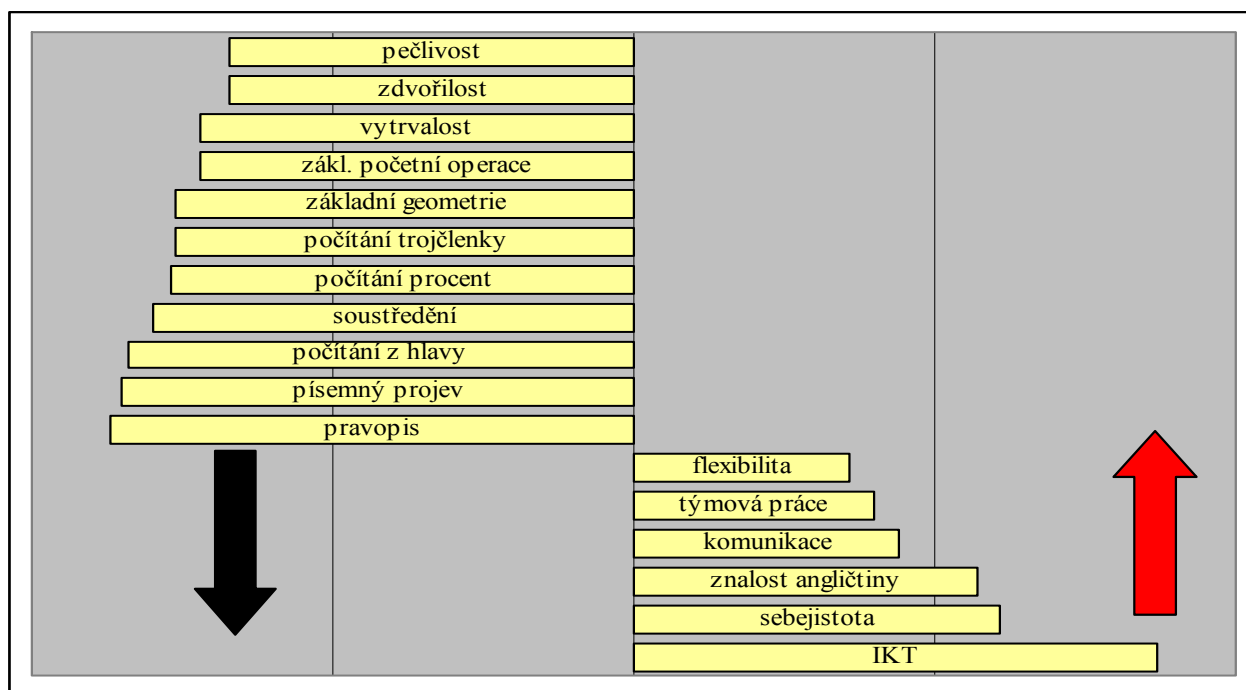
http://ec.europa.eu/education/programmes/newprog/index_en.html

Způsobnost učňů v Německu

Od začátku 90. let se způsobnost učňů v Německu dramaticky zhoršuje. To platí zejména u znalostí, dovedností a kompetencí, které jsou zprostředkovávány ve škole.

Sto odborníků z oblasti odborného vzdělávání odpovědělo na otázky ankety, která zjišťovala, jak se v posledních 15 letech změnila kvalifikace zájemců o učební místa. Obrázek ukazuje výsledky v procentech. Na levé

straně jsou oblasti, v nichž došlo ke zhoršení (od 87 % v pravopise po 67 % ve zdvořilosti), pravá strana ukazuje zlepšení (od 87 % ve znalosti informačních a komunikačních technologií po 36 % ve flexibilitě).

Pramen: *Eignungstest. Mehr Schatten als Licht. Wirtschaft und Berufserziehung, 2006, č. 1, s. 10.*

Odborné vzdělávání v Britské Kolumbii

Vláda kanadské provincie Britská Kolumbie podporuje rozvoj odborného vzdělávání, které by reagovalo na poptávku zaměstnavatelů po kvalifikovaných pracovních sílách, jejichž nedostatek se bude zvyšovat s tím, jak budou odcházet do důchodu silné poválečné ročníky.

Ministerstvo školství spolupracuje s Úřadem pro profesní přípravu v průmyslu

Vláda Britské Kolumbie zahájila v únoru 2006 program, v jehož rámci se žáci šestých až devátých ročníků (12-16letí) mohou seznamovat s různými řemeslnými obory. Ministerstvo školství při realizaci programu spolupracuje s Úřadem pro profesní přípravu v průmyslu (*Industry Training Authority – ITA*). V tomto programu jsou žáci uváděni do světa práce již v mladším věku. Program má název *Mládež při zkoumání dovedností pro profesní přípravu (Youth Exploring Skills to Industry Training – YES 2 IT)*.

Žáci se již v 6. ročníku dozvědí o výhodách, jaké přináší vyučení v některém ze žádaných oborů. Učení pak mohou absolvovat v rámci střední školy (*secondary school* nebo též *high school*) a potom získat dobře placené místo. Střední školy se tím, že poskytují kvalitní profesní přípravu, stávají relevantní pro všechny žáky nejen pro ty, kteří hodlají pokračovat ve studiu na univerzitě.

Ministerstvo školství má v plánu investovat do nákupu vybavení pro profesní přípravu, které by umožnilo středním školám rozšířit nabídku programů profesní přípravy a okresní úřady jsou vybízeny k tomu, aby

zahájily specializované programy ve školách, které pod ně spadají.

Intenzivní kreditní studium v průmyslové profesní přípravě (*Accelerated Credit Enrolment in Industry Training – ACE IT*) poskytuje žákům středních škol možnost získat jak kredit za absolvování střední školy, tak za ukončení programu učňovství nebo průmyslové profesní přípravy. Tyto programy jsou vytvářeny a poskytovány v rámci partnerství mezi školami a postsekundárními institucemi.

Kurzy jsou nabízeny v různých oborech včetně elektroniky, tesařství, truhlářství, kadeřnictví, instalatérství, grafiky a filmových a divadelních oborů. Žáci mohou absolvovat učňovství, které jim poskytne provinční nebo celostátní kvalifikaci.

Ministerstvo školství společně s ITA financuje výrobu dvou mobilních jednotek pro profesní přípravu v podobě velkého roztžitelného návěsu podle návrhu učitelů z Technologického institutu Severní Alaberty (*Northern Alberta Institute of Technology – NAIT*). Ti tvrdí, že dílna na kolech je výhodná, protože veškeré nářadí a materiál jsou vždy po ruce – viz obrázek.

Výroba jedné mobilní jednotky trvá sedm až deset měsíců. Najednou v ní může pracovat 12 učňů. Mobilní jednotku budou využívat i zaměstnavatelé pro další vzdělávání zaměstnanců. Ačkoliv mobilní jednotka ještě není hotová, může již sloužit pro profesní přípravu v některých povoláních, například: svářeč, montážník, instalatér, truhlář, elektrikář. Jedna mobilní jednotka bude objíždět venkovské obce v okrese Kamloops/Thompson, druhá bude sloužit převážně domorodému obyvatelstvu v severních oblastech Britské Kolumbie.

Britská Kolumbie též podporuje přípravu na kvalifikovaná povolání prostřednictvím stipendií. Žáci mohou nastoupit do učení v 15 letech a získat 16 kreditů

za absolvování 480 hodin placené praxe, při níž pokračují ve studiu na střední škole.

Provinciální vláda vítá obnovený zájem o profesní přípravu, protože chce v příštích třech letech zvýšit počet pracovních sil i úroveň jejich kvalifikace. Ministerstvo dalšího vzdělávání (*Ministry of Advanced Education*) poskytuje postsekundárním institucím, které nabízejí programy profesní přípravy na různých úrovních, další prostředky k tomu, aby mohly držet krok s vysokou poptávkou po kvalifikovaných pracovnících.

Stručně o školském systému v Kanadě

Základní / sekundární vzdělávání

(*Elementary / Secondary Education = K-12¹*)

Mateřské školy (*kindergartens*) řízené místními úřady poskytují předškolní výchovu 4-5letých dětí. Programy mateřských škol nabízejí základní školy. Ve většině provincií a teritorií zahrnuje základní vzdělávání prvních 6 nebo 8 ročníků povinné školní docházky. V některých oblastech je základní škola od mateřské školy do 8. ročníku a střední školu tvoří 9. až 12. ročník. Většina školských systémů rozlišuje prostřední úroveň školního vzdělávání (*junior high school* nebo *middle school*).

Po základní nebo prostřední (*middle*) škole žáci postupují na střední školu (*secondary school*, též nazývanou *high school* nebo *senior high school*), kde pokračují do 12. ročníku (do 11. ročníku v Québecu). Kurikulum na sekundární úrovni obsahuje všeobecně vzdělávací i odborné programy. Všeobecně vzdělávací programy poskytují žákům kredity nutné ke splnění přijímacích požadavků univerzit a kolejí (*college*). Odborný program poskytuje žákům kredity nutné pro pokračování studia v postsekundární odborné škole (*college*) nebo pro vstup na trh práce. Diplomy ze střední školy jsou udělovány žákům, kteří absolvovali povinné a volitelné kurzy svého programu – všeobecně vzdělávacího nebo odborného.

¹ K-12 Kindergarten through twelfth grade (*mateřská škola + základní škola + střední škola*)

Prameny:

http://www.achievebc.ca/newsletter/issue8_Spring2006/index.htm

<http://www.gov.bc.ca/bced>

www.itabc.ca

www.aved.gov.bc.ca

<http://educationcanada.cmec.ca/EN/EdSys/over.php>

Překládání v Evropské unii

Generální ředitelství Evropské komise pro překlady (DGT) uspořádalo ve dnech 19. a 20. října v Bruselu první společnou konferenci s vysokými školami, které nabízejí studium překladařství. Konference se zúčastnili odborníci z členských států EU, z Bulharska a Rumunska, kteří zastupovali přibližně 70 kateder překladařství z různých vysokých škol, zástupci mezinárodních organizací (OSN, NATO, OECD a dalších) a profesních sdružení. Název konference zněl K evropskému titulu magistr překladařství. Diskutovalo se o studiu překladařství v Evropské unii.

První den konference byl věnován úkolům, které s sebou přináší vícejazyčnost, a osvědčeným zkušenostem z praxe na tomto poli. Druhý den se mluvilo o kurikulu studia ukončeného udělením titulu Evropský magistr překladařství (*European Master's in Translation* – EMT).

DGT povzbuzuje vysoké školy k tomu, aby vytvářely postgraduální kurzy, v nichž by studenti získávali znalosti, dovednosti a kompetence, které by jim umožňovaly ucházet se o místa překladařů u Evropské komise i na trhu práce obecně.

Úkolem konference bylo:

- podporovat vícejazyčnost posílením svazků DGT a vysokých škol zabývajících se výzkumem a výukou překladařství;
- podporovat vývoj kurikula pro magisterské studium překladařství (EMT) na vysokých školách v členských státech a v nově přistupujících zemích;
- vytvořit síť vysokých škol a dalších expertů pro spolupráci na poli EMT;
- zlepšit dialog s vysokými školami a povzbuzovat je k vytváření v vlastních vyučovacích programů v souladu se standardním kurikulem EMT navrženým DGT.

Navržené standardní kurikulum může být přijato vysokými školami, které se chtějí zúčastnit projektu EMT. Komise poskytuje poradenství, avšak odpovědnost za vzdělávání překladařů mají výhradně školy.

Studium EMT je míněno jako intenzivní program trvající jeden nebo dva roky, který je otevřen všem absolventům vysokých škol. Měl by se zaměřovat především na otázky překládání, nikoli na osvojování jazyků a jazykových dovedností. Program je však flexibilní tak, aby mohl brát v úvahu požadavky evropských institucí, včetně potřeby specialistů s jazykovými dovednostmi v některých oblastech politiky, i národní podmínky a rozvoj překladařské profese.

Potřeba ustanovit standardní srovnatelné kurikulum pro magisterské studium v překladařství se stala naléhavou s rozšířením EU v roce 2004, kdy Komise měla potíže s najímáním překladařů v některých nových

úředních jazycích EU. Hlavním cílem je vzdělávat vysoce kvalifikované překladaře se všemi základními dovednostmi profesionálních překladařů, kteří mohou být zaměstnáni jak na národním trhu práce, tak v institucích EU.

Statistické údaje o Generálním ředitelství pro překlady (DGT)

Pro DGT pracuje přibližně 1650 překladařů na plný úvazek a zhruba 550 lidí podpůrného personálu v managementu, administrativě, výzkumu a vývoji, komunikaci a plánování. DGT sídlí v Lucemburku a v Bruselu. Rovněž posílá materiály překladařům pracujícím na volné noze kdekoli v Evropě. V roce 2005 činil výstup práce DGT 1 324 231 stran. Z toho 80 % bylo vypracováno v rámci DGT a zbytek překladaři zvenku. Jedna stránka představuje 1500 úhozů bez mezer.

Stručná historie DGT

- V roce 1951 bylo založeno Evropské společenství uhlí a oceli a nejvyšší úřad musel najmout překladaře pro čtyři první jazyky (francouzštinu, němčinu, italštinu a nizozemštinu).
- 15. duben 1958 byl milníkem v historii překládání. Toho dne bylo přijato nařízení Rady č. 1, jehož předmětem byl první jazykový režim Evropského hospodářského společenství, který platí do současnosti.
- V roce 1964 obdrželo překladařské oddělení Komise obsluhující 12 ředitelství 6500 žádostí o překlady a vyprodukovalo 62 000 stran, z nich 8000 přeložili překladaři zvenku.
- V roce 1973 absolvovalo Společenství první rozšíření o Spojené království, Irsko a Dánsko. Po 21 letech klidu na jazykové frontě se Společenství šesti států a čtyř jazyků stalo Společenstvím devíti členů a šesti jazyků.
- V roce 1976 byla získána práva používat a dále vyvíjet systém strojového překladař SYSTRAN. Při vývoji

pomáhali překladatelé z angličtiny, francouzštiny a italštiny a do těchto jazyků.

- V roce 1981 vstoupilo do Společenství Řecko, takže členských států bylo 10 a úředních jazyků sedm.
- V roce 1983 byla překladatelská služba rozdělena mezi Brusel a Lucemburk.
- Počátkem 80. let se při překládání začala využívat výpočetní technika. Do té doby namlouvali překladatelé kolem půl milionu stránek ročně na diktafony a pak se tyto záznamy přepisovaly na psacích strojích.
- V roce 1986 se k ES připojilo Španělsko a Portugalsko. Společenství tedy mělo 12 členských států a devět úředních jazyků.
- Rok 1987 znamenal další milník. Překladatelské služby v Bruselu a v Lucemburku byly spojeny pod jedno ředitelství.
- Překladatelská služba zůstávala po celá 90. léta velmi aktivní při používání počítačových nástrojů pro překladatele a stala se vůdčí silou v oblasti zavádění specia-

lizovaného překladatelského softwaru (*Translator's Workbench*), ve vývoji vyhledávacího nástroje *Euramis*, v intenzivním využívání elektronické pošty a elektronické výměny, spravování a archivaci dokumentů.

- V roce 1995 se k Unii připojilo Finsko, Švédsko a Rakousko, takže členských států bylo 15 a úředních jazyků 11.
- V červnu roku 2002 se překladatelská služba stala plně kvalifikovaným Generálním ředitelstvím pro překlady, strukturovaným na linii jazyků se samostatným oddělením pro každý jazyk.
- V roce 2004 vstoupilo do EU 10 států (Kypr, ČR, Estonsko, Maďarsko, Lotyšsko, Litva, Malta, Polsko, Slovensko a Slovinsko) a celkový počet států se zvýšil na 25 s 20 úředními jazyky.

Prameny:

http://ec.europa.eu/dgs/translation/index_en.htm

http://ec.europa.eu/dgs/translation/events/emt2006/index_en.htm

---

Individualizovaná podpora znevýhodněným

Ministerstvo školství bude opravovat svůj program integrace znevýhodněných skupin s cílem zlepšit vyhlídky mladých lidí se špatnými výchozími podmínkami. Spolková ministryně školství to oznámila v časopise *position*, který vydávají Průmyslové a obchodní komory (IHK). Uvedla, že není spravedlivé nechat prakticky nadané mladé lidi jen tak ve škole – je třeba je individuálně podporovat. Nové struktury podpory jsou zaměřeny na plánování individuálních kvalifikací a na průběžné poradenství.

Komise Spolku a zemí pro plánování vzdělávání a podporu výzkumu (*Bund-Länder-Kommission für Bildungsplanung und Forschungsförderung* – BLK) ujišťuje, že podpůrná opatření pro znevýhodněné mladé lidi jsou nejvyšší prioritou. Toto stanovisko reaguje na poslední údaje, které ukazují, že každý desátý mladý člověk opouští školu bez formálního vzdělání, přičemž 15 % 20-29letých a více než jedna třetina mladých lidí z imigrantských rodin nemá žádné formální odborné vzdělání. Přezkoumání realizace doporučení BLK o zlepšení spolupráce v oblasti podpory znevýhodněných vydaného před čtyřmi lety přineslo rozčarování.

Studie dochází k závěru, že transparentnost podpůrných struktur stále nechává mnoho otázek nedorozřešených. Množství částečně se křížících individuálních projektů, společných programů a dohod o spolupráci činí identifikaci přesahujících struktur nemožnou. BLK trvá na tom, že spíše než zavádět dodatečné projekty je třeba využít existující podpůrná opatření, která musí být transparentnější a lépe koordinovaná.

Řada pilotních projektů nazvaná Iniciativa rozvoje: nové podpůrné struktury pro mladé lidi se speciálními potřebami podpory realizovaná ve spojení se Spolkovou agenturou práce (*Bundesagentur für Arbeit* – BA) dochází k podobným závěrům. Poskytla základ pro nový koncept, jehož klíčové prvky obsahují individualizovaný průběh podpory a kvalifikování. Plánování individuálních dovedností staví na analýze vrozených schopností, zatímco průběžné poradenství ve vzdělávání se snaží vést klienta k dohodnutým cílům. Existující programy – předprofesní příprava, počáteční profesní příprava a kvalifikace druhé šance mají být lépe propojeny. Zúčastněné strany doufají, že kvalifikační programy založené na spolupráci a péči o potřeby klientů, realizované co nejlépe světu práce, poskytnou znevýhodněným mladým lidem vyšší úroveň dovedností a zlepší jejich vyhlídky na integraci do společnosti.

Přeložila Karin Jajtnerová

Pramen: Germany. Individualised support for disadvantaged. Cedefop Info, 2006, č. 2, s. 16.

Volba vzdělávací cesty v Rakousku

Souvislost mezi informacemi o vzdělávání, sociálním původem, studijními výsledky i dosaženým stupněm vzdělání a uplatněním mladých lidí na trhu práce je nepopiratelná – jak v diskusích o politice vzdělávání, tak v pedagogice. Výsledky reprezentativního průřezového šetření zveřejněné na podzim 2003 poskytují údaje o sociálních indikátorech a aspiracích ve vzdělávání a výkonnosti dětí a mladistvých. Ukazují se markantní rozdíly ve volbě studijních oborů na základě rozdílného sociálního původu a rodinných poměrů.

Novější metody ekonomiky vzdělávání rozšiřují původní kritéria teorie racionální volby (*Rational Choice Theory*), například tím, že se u všech skupin obyvatelstva berou v úvahu stejnou míru výnosnosti z investice do vzdělávání. Zahrnutím sociální pozice jednotlivců získávají rozdíly ve výnosech ze vzdělávání na významu. Podle toho aktéři činí různá rozhodnutí týkající se vzdělávání v první řadě na základě svého postavení v systému společenských statusů. Vykalkulované náklady a výnosy je třeba vidět vždy v závislosti na sociální pozici. Kromě toho se bere ohled na to, že aktéři nemohou být – jinak než v čisté teorii racionální volby – o důsledcích rozhodnutí o vzdělávání pro očekávaný životní příjem obšírně informováni.

V reprezentativním průřezovém šetření (namátkové vzorky z více než 2850 rodičovských domácností) mohly být na podzim 2003 shromážděny pouze údaje o sociálních indikátorech, jako je situace domácnosti, profesní a finanční situace, úroveň vzdělání a původ rodičů, regionální dosažitelnost vzdělávacích zařízení a aspirace dětí ve vzdělávání a jejich výsledky. Údaje ukazují u většiny indikátorů markantní rozdíly podle zvolených studijních oborů na přechodech 4./5. ročníku a 8./9./10. ročníku a ve vysokoškolském studiu.

Odborné vzdělávání na vyšším sekundárním stupni (9. - 12. ročník) se vyznačuje dvěma přibližně stejně silně zastoupenými větvemi. Kromě duální profesní přípravy existují v celodenních školách dvě dráhy odborného vzdělávání, z nichž jedna vede k maturitě (*Reifeprüfung*) se všeobecným přístupem na vysoké školy. Rozdíl mezi učením v duálním systému a celodenní školou spočívá v tom, že školy se nemusí držet úzkého profesního konceptu, nýbrž poskytují kvalifikace pro určitou profesní sféru.

Sociální pozadí ovlivňuje rozhodování

Rozdělení domácností žáků, zjišťované v šetření vždy na začátku různých vzdělávacích drah, se z hlediska teorie racionální volby hodí jako indikátor eventuální rovnosti ve vzdělávání podmíněné původem. Rodičovská rozhodnutí o vzdělávání a plánování života dítěte zde mají podstatný vliv.

V zásadě lze vycházet z rovnoměrného rozdělení kognitivní výkonnosti v populaci žáků. Na školní výsledky by se na základě toho mělo pohlížet jako na rovnoměrně rozdělené. Skutečné školní výsledky jsou však ovlivňovány doplňkovými faktory. K nim je třeba započítávat zdroje vzdělávání doma, finanční výkonnost, např. pro hrazení doučování. Rodiče z vyšších vrstev mohou svým dětem ve škole spíše pomoci a mají znalosti, které jsou relevantní pro úspěch ve školském systému. Náklady na vzdělávání představují v nižších vrstvách relativně větší zátěž pro rodinný příjem.

Navíc na přechodech vzdělávacího systému jsou perspektivy a cíle rozvoje významné právě u vlivných aktérů. K tomu se řadí jejich aspirace ve vzdělávání i celkové hodnocení vzdělání ve vztahu k vyhlídce na „vydařený“ průběh života.

Ukazuje se, že po prvním přechodu z národní školy (*Volksschule*), 4./5. ročník, udává v hlavní škole (*Hauptschule*) 30 % rodičů jako své nejvyšší vzdělání maturitu nebo vyšší vzdělání, na všeobecně vzdělávací vyšší škole (*allgemein bildende höhere Schule – AHS*) je to 63 %. Podíl domácností, které udávají nanejvýš ukončení povinné školní docházky, je v prvním ročníku hlavní školy s 8 % téměř třikrát tak vysoký jako v AHS (3 %). K další diferenciaci dochází při přechodu na vyšší sekundární stupeň. V 5. ročníku všeobecně vzdělávací školy uvedlo 62 % rodičů maturitu nebo ještě vyšší vzdělání. U celodenních odborných škol tato hodnota dosahuje méně než jednu třetinu; 29 % na odborných středních školách (*Berufsbildende mittlere Schule – BMS*) a 31 % na odborných vyšších školách (*Berufsbildende höhere Schule – BHS*). Toto vzdělání má jen 18 % rodičů žáků polytechnických škol a pouze 15 % rodičů žáků odborných škol.

Rozdílná přání rodičů týkající se vzdělání

Šetření ukázalo, že rodiče žákyň mají ve vzdělávání vyšší aspirace (32 % střední kvalifikaci, 45 % maturitu, 23 % vysokou školu), než rodiče žáků (40 % střední kvalifikaci, 39 % maturitu, 21 % vysokou školu). Také analýza podle třídní příslušnosti vykazuje rozdíly. Aspirace ve vzdělávání koreluje velice významně se společ-

čenskou vrstvou rodičů a ukazuje se, že se stoupající vrstvou také stoupají aspirace směrem k vyššímu vzdělání.

Tato souvislost platí též pro hodnocení významu formálního vzdělání: Čím je sociální vrstva rodičů nižší, tím méně je hodnocen význam ukončeného formálního vzdělání. Obráceně je se stoupající sociální vrstvou rodičů výrazněji uváděna nutnost vysokého školního vzdělání – jako předpoklad úspěšného života. To má evidentně velký vliv na rozhodování dětí a mladistvých o vzdělávací dráze v případě, kdy na základě školních výsledků zůstávají principálně otevřeny různé alternativy.

Jednoznačně expanzivní tendence v názorech na vzdělání dětí se projevuje u rodičů s nanejvýš ukončenou povinnou školní docházkou (8. ročníků). Více než polovina z nich chce, aby dítě ukončilo střední vzdělání. U ostatních tvoří největší skupinu ti, kteří chtějí, aby děti dosáhly stejné úrovně vzdělání jako mají rodiče. Nejvýraznější je to u absolventů vysokých škol (61,1 %).

Pokud jde o ambice sahající o stupeň nad či pod vzdělání dosažené rodiči, pak rodiče se střední kvalifikací bez maturity jsou ze 40 % pro maturitu a jen 4,5 % jdou pod úroveň vlastního vzdělání. U rodičů s maturitou se projevuje stejná tendence, jen ne tak zřetelně (32 % vysokoškolské vzdělání, 17 % střední kvalifikace). Poměrně více rodičů s ukončenou povinnou docházkou chce, aby jejich děti absolvovaly vysokou školu, ve srovnání s rodiči se střední kvalifikací.

Sociální prostředí ovlivňuje motivy volby vzdělávání

Analýza faktorů pro volbu školy (učebního oboru) ukazuje tři na sobě nezávislé dimenze motivů:

- naděje orientované do budoucna (např. hodnocení budoucích vyhlídek na pracovní místo, případná profesní příprava, vysněná profese, očekávaný výdělek);
- pragmatické důvody (vzdálenost, dosažitelnost, rodinná situace, náklady spojené s návštěvou školy, sourozenci ve škole);
- druh školy a relevance lokality (možnost přístupu na vysokou školu, dobrá pověst, široké rozpětí všeobecného vzdělávání a vybavení školy).

Prostředí, v nichž lidé tyto motivy uvádějí, se značně liší. Nejčastěji jsou uváděny aspekty týkající se budoucnosti, zejména na odborné vyšší škole a v osmém ročníku.

Motivační dimenze „druh školy a relevance lokality“ se nadprůměrně často objevuje u rodičů dívek z vyšší vrstvy společně s návštěvováním všeobecně vzdělávací vyšší školy. Dobrá pověst školy nebo možnost přístupu na vysokou školu hrají jen okrajovou roli u jiných typů

škol. Motivační dimenze „pragmatické důvody“ se stává se stoupající společenskou vrstvou bezvýznamnější. Vrstva a druh školy, kterou dítě navštěvuje, silně korelují, a proto zvláště rodiče dětí z odborných škol, polytechnických škol a z prvního ročníku hlavních škol pragmatické důvody velice pečlivě zvažují.

Učení – optimální nástup do světa práce?

Vezmeme-li v úvahu, že kolem 80 % všech mladistvých se v zásadě rozhodne pro profesně orientovanou dráhu na vyšším sekundárním stupni, vyvstává otázka, co podněcuje rozhodnutí pro duální systém či pro celodenní školu. Na otázku, zda je učení v podniku nejlepší pro vstup do povolání, rodiče odpovídají rozdílně podle vzdělávací dráhy, kterou si děti zvolily. Rodiče žáků odborných a polytechnických škol s tím souhlasí. Rodiče žáků celodenních odborných středních škol (BMS) dosahují celkově střední hodnoty a rodiče žáků AHS/BHS zakončených maturitou s tím většinou nesouhlasí.

Na to, zda důvodem pro volbu učení je mzda, kterou učni dostávají, pohlížejí rodiče a děti rozdílně. Je to motiv pro 24 % rodičů a 46 % žáků. 82 % rodičů pokládá mzdu učňů za peníze, které má dítě k dispozici; 42 % dětem rodičů snižuje nebo zastavuje vyplácení kapesného. 15 % rodičů považuje mzdu učňů za úlevu pro rodinný rozpočet, dalších 10 % za příspěvek pro rodinný příjem. Čtvrtina rodičů uvádí, že jiné formy vzdělávání by pro ně znamenaly příliš vysoké náklady. 67 % mladistvých udává, že by byli rádi rychle nezávislí, s čímž souhlasí 57 % rodičů.

Žádná strukturální rovnost šancí

Výsledky šetření k problematice rozhodování o vzdělávací dráze ukazují značnou koncentraci sociálně-demografických znaků rodičovských domácností. Značný posun ve prospěch vyššího sociálního statusu na nižším stupni všeobecně vzdělávací školy při prvním přechodu lze stěží kompenzovat alternativními vzdělávacími cestami při dalších přechodech – nejspíše se to podaří ve vyšších odborných školách v oblasti střední sociální vrstvy. U pokračujících kurzů, které poskytují střední kvalifikace, dochází zase ke koncentraci domácností se srovnatelně nízkými finančními zdroji. Potud se dá chování při volbě profese popsat jako nestejně. A na základě rozdílných zdrojů, které jsou mladistvým k dispozici, se nedá vycházet ze strukturální rovnosti šancí pro alternativní způsoby vzdělávání.

Pramen: Schlögl, Peter: Bildungswegentscheidungen von Jugendlichen in Österreich – Beruflichkeit als Wahlmotiv. Berufsbildung in Wissenschaft und Praxis, 2005, č. 4, s. 19-21.

Politika odborného vzdělávání v Lotyšsku

V dubnu 2006 se v Rize konalo fórum s názvem Politika odborného vzdělávání v Lotyšsku ve světle Lisabonské strategie. Fórum organizovaly Agentura pro rozvoj odborného vzdělávání (PIAA) a Velvyslanectví Spojeného království v Lotyšsku.

Cílem fóra bylo zaměření na vzájemný vztah mezi politikou vzdělávání a ekonomickým rozvojem, založení stálého dialogu mezi sektorovými institucemi a vzdělavateli a diskuze o přispěvků odborného vzdělávání k implementaci Lisabonské strategie a lotyšského národního Lisabonského programu.

Fóra se účastnili představitelé odvětvových asociací, podniků, ekonomů a tvůrců politiky vzdělávání z Lotyšska a Spojeného království, včetně lotyšské ministryně školství Iny Druviete a britského experta na mezinárodní výzkum a strategii Toma Leneyho.

Ředitelka Agentury pro rozvoj odborného vzdělávání (*Profesionālās izglītības attīstības aģentūra* – PIAA) úvodem řekla, že oblast rozvoje lidských zdrojů bude mít v letech 2007-2013 možnost získat prostředky ze strukturálních fondů. Proto je vedení dialogu a společné chápání toho, jak vzdělávací politika přispívá k vytvoření znalostní ekonomiky, důležitější než v roce 2000, kdy se EU na Lisabonské strategii dohodla.

Během fóra zazněly příspěvky na téma role vzdělání v rozvoji konkurenceschopné znalostní ekonomiky a diskuse o vzájemném vlivu odborného vzdělávání a světa práce, o strategiích pro podporu investic a nezbytných zlepšeních v plánování a realizaci vzdělávání. Hlavním cílem fóra bylo, aby všichni porozuměli tomu, co je třeba udělat, nemají-li reformy vzdělávání

zůstat jen řetězcem volně provázaných politických dokumentů, strategií, iniciativ nebo pilotních projektů, ale stát se společným akčním plánem pro dosažení žádoucích změn. To vyžaduje spojence a partnery k vytvoření společné vize a společné chápání úkolů, které mají být realizovány. Lotyšské vzdělávání trpí nedostatkem koordinace mezi různými prvky vzdělávacího a ekonomického systému. Firmy nebudou nabízet studentům stáže, pokud z toho samy nebudou mít prospěch. Podniky nebudou potvrzovat, co se studenti naučili ve škole, pokud se jich nikdo neptá, co považují za užitečné certifikovat. Tvůrci vzdělávací politiky nemohou zajistit odborné vzdělávání, které by odpovídalo dynamice trhu práce, nemají-li analýzy, předpovědi a závěry o vývoji na trhu práce.

Fórum umožnilo, aby se setkali lidé ze světa vzdělávání a světa práce, političtí činitelé a pedagogičtí experti a společně zjistili nejdůležitější oblasti, do kterých je třeba investovat energii, zdroje a síly. Investice z Evropského sociálního fondu do lidí a systémů, které zajistí rozvoj lidských zdrojů, přinesou výsledky jen v případě, že bude vytvořen promyšlený plán a jasné úkoly pro využívání nabízených zdrojů.

Pramen:

Latvia. Forum enhances links between economy and education. Cedefop Info, 2006, č. 2, s. 10.

Europass v Belgii

Regiony Valonsko (BE) a Champagne-Ardenes (FR) uspořádaly v červnu 2006 v Lessive seminář o spolupráci v rámci přeshraničního projektu *Interreg III*. Tým složený ze stážistů *Forem* a agentur dalšího vzdělávání z obou stran hranice (GRETA, AFPA) představil odborníkům z distančního vzdělávání a profesní přípravy a potenciálním zaměstnavatelů, svoji pracovní metodu a výstupy formou 16stránkové brožury na téma „spolupráce v podnicích“ Brožura shrnuje výzkum provedený ve firmách na obou stranách hranice.

Na závěr semináře všichni účastníci dostali *Europass-mobilitu*, nový evropský dokument vytvořený proto,

aby kvalifikace a kompetence byly srozumitelné a standardizované v 32 evropských zemích (EU, EHP a kandidátských zemích), a k propagaci mobility v Evropě.

Forem je v regionu Valonsko první agenturou, která tento evropský dokument vydává.

Oba články na této straně přeložila Karin Jajtnerová

Pramen: Belgium. Europass Mobility: a premiere at FOREM Formation. Cedefop Info, 2006, č. 2, s. 15.

KIBB – komunikační a informační systém

Ve Spolkovém ústavu odborného vzdělávání (BIBB) se z pověření Spolkového ministerstva školství a výzkumu od konce roku 2002 vytváří Komunikační a informační systém Odborné vzdělávání (*Kommunikations- und Informationssystem Berufliche Bildung* – KIBB).

Sedmičlenný projektový tým, který má otevřít přístup ke znalostem z výzkumu odborného vzdělávání, sleduje tři hlavní cíle:

1. cíl: Spolehlivá a rychlá informace pro politické rozhodování

Úkolem KIBB je rychlé zodpovídání dotazů spolkové vlády a ministerstev. Před zřízením projektu nebyly dotazy z politické administrativy směřované do BIBB centrálně koordinovány, odborníci byli k zastížení většinou pouze na základě osobních kontaktů nebo po několikanásobném zprostředkování. KIBB poprvé poskytuje prostřednictvím dotazovacího modulu na Internetu centrálně koordinovaný vstupní kanál, který zajišťuje, že se dotaz dostane cíleně ke správnému odborníkovi. Tým KIBB zodpovídá dotazy a přitom úzce spolupracuje s výzkumnými pracovníky BIBB tak, aby byla zajištěna kvalita a aktuálnost rešeršních výsledků. Uživatelé získají během dohodnuté doby adresnou odpověď zaměřenou na problém. Odpověď se rovněž centrálně dokumentuje, a tím se zároveň vytváří přidaná hodnota na dvou úrovních: Jednak lze při zpracování dotazu efektivně využívat synergie, jednak bude odpověď k dispozici budoucím zájemcům při samostatné rešerši.

2. cíl: Centrální přístup k rešerším pro veřejnost

Dokumentace dostupných znalostí z výzkumu odborného vzdělávání v Německu je druhým cílem KIBB. Zájemci z řad uživatelů si budou moci samostatně provádět rešerše. Za tímto účelem byl zřízen internetový portál (www.kibb.de), který obsahuje znalostní fond BIBB a Pracovního společenství Síť výzkumu odborného vzdělávání (*Arbeitsgemeinschaft Berufsbildungsforschungsnetz* – AG BFN) a na základě znalostní mapy jej reprezentuje. V současné době jsou již shromážděny aktuální znalostní fondy BIBB. To také zahrnuje tematicky uspořádaný přístup ke zhruba 40 informačním systémům ústavu, které dosud nebyly z žádného místa centrálně přístupné. KIBB také výrazně přispívá ke znalostnímu managementu BIBB tím, že informace z BIBB jsou poskytovány paralelně portálu Spolkového ústavu odborného vzdělávání (BIBB) a KIBB. Tím se informace mohou využívat bez přidaných nákladů na různých místech. Znalostní mapa zahrnuje i výzkumné projekty sekce profesní a hospodářské pedagogiky Ně-

mecké společnosti pro teorii výchovy (*Deutsche Gesellschaft für Erziehungswissenschaft*) i Výzkumného ústavu Podnikové vzdělávání (*Forschungsinstitut Betriebliche Bildung*) v Norimberku. Tak je poprvé možné centrálně z jednoho bodu využívat pro rešeršní činnost kromě projektů BIBB také znalostní fondy vysokých škol a soukromého výzkumného ústavu. S integrací dalších institucí průběžně stoupá význam a hodnota portálu KIBB jako rešeršního nástroje. Zároveň se spojením dosud od sebe izolovaných informací vytváří pravá přidaná hodnota. Klasifikační systém, speciálně vytvořený pro KIBB, umožňuje tematické spojení různých informací, takže se např. k výzkumným projektům automaticky ukáže relevantní literatura a modelové projekty BIBB. Kromě toho klasifikační systém umožňuje pohodlné vyhledávání, které má velký význam pro efektivní využívání znalostí. KIBB také poskytuje podporu a poradenství při tvorbě nových informačních systémů, jako jsou např. onlinová databáze literatury Odborné vzdělávání, při aktualizaci databáze pilotních projektů modelových pokusů a ve spolupráci s *Juris (Juristisches Informationssystem für Bundesrepublik Deutschland* – Právnický informační systém pro Spolkovou republiku Německo) při tvorbě právníkové databáze odborného vzdělávání.

Ke konceptu znalostního managementu systému KIBB rovněž patří zaručování kvality a aktuálnosti informací. Za tím účelem byl v BIBB zaveden workflow¹, který zajišťovat decentralizovanou správu znalostních fondů na znalostní mapě prostřednictvím takzvaných „internetových správců“. Vědeckí pracovníci BIBB tak sami přebírají zodpovědnost za aktuálnost prezentace oblastí své specializace s podporou internetových správců. Pro správu informací z ostatních institucí AG BFN vytváří KIBB technologická rozhraní a poskytuje poradenství.

3. cíl: Zlepšení výměny informací ve výzkumné komunitě

Třetím cílem je otevření platformy pro AG BFN, s jehož pomocí se má podporovat a zintenzívnit komunikace a znalostní management ve výzkumu německého odborného vzdělávání. Za tímto účelem KIBB dává na portálu k dispozici prezentační platformu s rozsahem celého Evropského společenství, která v současné době

obsahuje vlastní prezentaci AG BFN a oznámení a materiály z workshopů a zasedání². S možností ukládat vlastní literaturu do databanky mohou členové AG BFN své publikace systematicky zpřístupňovat většímu okruhu uživatelů. Totéž platí pro prezentaci výzkumných projektů na znalostní mapě. Projekty se mohou obohacovat o informace z databank BIBB. Tyto informace mohou být zpracovávány a exportovány přes portál KIBB, a tím KIBB také usnadňuje správu nabídek vlastních informací AG BFN. Tyto možnosti prezentace a propojení výsledků výzkumu představují základnu vědecké diskuse. Ta má být také podporována zveřejňováním výsledků internetových průzkumů mezi odborníky, které se budou získávat prostřednictvím expertního monitoru vytvořeného KIBB.

Jednotná forma zobrazování informací

Znalostní mapa představuje spojovací článek mezi třemi popsánymi fázemi jednání KIBB. Jejím prostřednictvím se zpřístupní informace z průzkumů, shromážděných znalostních fondů BIBB a projektů AG BFN. Je vytvořena jako tematický katalog s více úrovněmi (např. „portály a databanky“ jako podtitul k „přenosu znalostí“). Dalším kliknutím se dostaneme na tzv. „listovou stránku“ (*Blattseite*).

Listové stránky jsou jednotně strukturované a obsahují kromě krátkého titulu vysvětlující odstavec (abstrakt), kontaktní osoby k tématu, aktuální příspěvky a prezentace i odkazy na další internetové stránky a příbuzná témata na znalostní mapě. Listovým stránkám jsou částečně automaticky přiřazovány nejnovější tematicky vhodné informace z databank (databanka literatury a modelových pokusů).

Tím jsou přístupné různé soubory informací z výzkumu odborného vzdělávání na jednom místě a v jednotném formátu. Soubory dat lze vyhledávat přes tematicky strukturovanou znalostní mapu i na portálu.

¹ Automatické zasílání dokumentů k uživatelům, kteří na nich mají pracovat. Workflow se zabývá poskytováním vyžadovaných informací, a tím podporuje každý krok pracovního cyklu. Dokumenty mohou být fyzicky stěhovány po síti, nebo spravovány v jediné databázi, k níž mají oprávnění uživatelé přístup.
2 www.agbfn.de

Prameny:

Schäpfel-Kaiser, Franz – Thalemann, Susanne: Zugänge zum Wissen der Berufsbildungsforschung öffnen – Das Projekt KIBB im Bundesinstitut. *Berufsbildung*, 2005, č. 93, s. 40-41.
www.kibb.de

Přístup na odbornou vysokou školu v SRN

Podle sdělení Spolkového statistického úřadu dosáhlo v roce 2004 zralosti pro vysokou školu nebo odbornou vysokou školu 41,5 % věkové skupiny.

Zralosti pro odbornou vysokou školu dosáhla necelá třetina maturantů. Tento podíl stoupl od roku 2000 téměř o čtvrtinu, z 26 na 32 %. Zralost pro odbornou vysokou školu byla z 90 % získána v odborných školách: *Fachoberschulen* (40 %), *Berufsfachschulen* (28 %) a *Fachschulen* (17 %). Celkový počet absolventů se zralostí pro odbornou vysokou školu stoupl od roku 2000 o 33 500 (+ 37 %) na 123 400.

Počet absolventů se zralostí pro všeobecnou vysokou školu se ve srovnání s rokem 2000 zvýšil pouze o 5800 (+ 2 %). Absolventi se zralostí pro všeobecnou vysokou školu získali i v roce 2004 absolutorium většinou ve všeobecně vzdělávacích školách, zvláště na gymnáziích (77 %) a na integrovaných souborných středních školách (6 %). Školy druhé vzdělávací cesty (večerní gymnázia a *Kollegs*) hrály se dvěma procenty malou roli. Kolem 14 % maturantů se zralostí pro všeobecnou vysokou školu získalo toto absolutorium na odborných školách, především na odborných gymnáziích (11 %).

V roce 2004 zahájilo studium na VŠ v témže roce 36 % z celkového počtu 386 000 oprávněných absolventů. Na vysokou školu se zapisuje hodně oprávněných uchazečů až za několik let po ukončení školy. Z 347 000 těchto absolventů škol z roku 2000 začalo do roku 2004 studovat 73 %.

Na doporučení vědecké rady se má podíl absolventů středních škol oprávněných ke studiu na VŠ zvýšit, aby se zabránilo nedostatku vědeckého dorostu. Zájem o studium se různí podle druhu absolutoria. Z absolventů, kteří v roce 2000 dosáhli zralosti pro všeobecnou vysokou školu, se do konce roku 2004 pro studium rozhodlo kolem 82 %. U absolventů škol se zralostí pro odbornou vysokou školu to bylo jen 47 %.

Pramen: *Immer mehr Abiturienten mit Fachhochschulreife. Wirtschaft und Berufszugang*, 2006, č. 3, s. 8.

Zaměstnávání starších pracovníků

Výsledky čtvrtého šetření evropských pracovních podmínek (Fourth European Working Conditions Survey) poskytují přehled o pracovních podmínkách v celé Evropě a o tom, jak tyto podmínky ovlivňují starší i mladší pracovníky.

Evropa stárne, míra zaměstnanosti starších lidí (ve věku 55-64 let) však v roce 2004 činila v Evropě v průměru 43,9 %, tzn. téměř o 20 % méně než u obyvatelstva v produktivním věku jako celku. V mnoha evropských zemích se v důsledku stárnutí obyvatelstva realizují plány na oddálení odchodu do důchodu.

Ukazuje se, že míra zaměstnanosti starších pracovníků (60+) s vysokoškolským vzděláním je často mnohem vyšší než u jejich vrstevníků se základním vzděláním. To může být způsobeno různými faktory: lidé s nižším vzděláním začínají pracovat dříve (a často jdou i dříve do penze než jejich vzdělanější protějšky); zaměstnání, která jsou k dispozici vzdělaným pracovníkům, jsou udržitelnější jak fyzicky, tak ekonomicky.

Demografické změny v Evropě zesilují potřebu diskutovat o zaměstnanosti a pracovních podmínkách pracovníků, kteří stárnou. Pracovní podmínky se v jednotlivých věkových skupinách značně liší. Mladší pracovníci mívají obecně fyzicky náročnější zaměstnání, pracují pod časovým tlakem a/nebo v zaměstnáních, která zahrnují využívání nových technologií. Má-li se umožnit pracovníkům, aby zůstávali v zaměstnání déle, je třeba zlepšit pracovní podmínky. To je strategie, která kromě toho, že přispívá ke zvýšení míry zaměstnanosti starších lidí, bude prospěšná všem věkovým skupinám.

Vystavení fyzicky náročné práci je nejvyšší u mladších pracovníků. S předpokládaným snížením počtu mladých pracovníků se tyto nároky mohou zvýšit i u vyšších věkových skupin. Mezi fyzicky pracujícími lidmi je větší zájem o dřívější odchod do důchodu.

Snížování fyzických schopností s věkem není jednotné ani systematické. Několik studií zkoumalo vztah mezi pracovním výkonem a věkem. Výsledky se značně lišily, nebyla však nalezena žádná jasná souvislost. Opatření přijímaná v tomto směru v podnicích často kombinují ergonomické posouzení práce, evaluaci schopností jednotlivce i hodnocení náročnosti prací, které mohou být vykonávány pracovníky se sníženou pracovní schopností. Dalšími metodami jsou: fyzický trénink pracovních sil, lékařský monitoring a podpora zdravého aktivního životního stylu.

Pracovní tempo

V poslední době se intenzita práce zvýšila jako důsledek změn v organizaci práce. Šetření však ukázalo, že

starší pracovníci jsou méně vystaveni intenzivní práci než mladší pracovníci.

Striktní výkonové normy a termíny, které byly charakteristické pro organizaci práce v průmyslu, nyní platí i v sektoru služeb. Zároveň do průmyslu vstoupily způsoby práce „na zakázku“. Dřívější strategie pro zvládnutí úkolů již nejsou adekvátní ve světě práce, v němž se mění tradiční organizace a dělba práce.

Organizace práce

Náročné pracovní podmínky lze zmírnit týmovou prací, rotací úkolů, novým definováním úkolů členů týmu i celých týmů a vnitropodnikovým prováděním prací, které byly dříve zadávány jinam, čímž se zvýší podíl „lehkých“ prací. Výzkum však ukázal, že v takových formách organizace práce je v současné době zapojeno méně starších pracovníků.

Profesní příprava a nové technologie

V letech 1995-2005 se zvýšil přístup starších pracovníků ke vzdělávání, i když vzdělávací příležitosti poskytované zaměstnavateli starším pracovníkům nejsou časté. Podle výsledků šetření se vzdělávání poskytovaného zaměstnavatelem za posledních 12 měsíců účastnil jen každý pátý zaměstnanec ve věku 55+ (ve srovnání s 27 % všech pracovníků).

Starší pracovníci také méně používají při práci „nové“ technologie než mladší pracovníci. Rozdíly jsou však méně markantní než tomu bylo v roce 1995 a 2000 v důsledku většího rozšíření informační technologie napříč generacemi.

Pramen: Parent-Thirion, Agnès: More jobs for older workers equals better jobs for all. Foundation Focus, 2006, č. 2, s. 5-6. K dispozici v knihovně (též elektronicky).

Uvedeným tématem se zabývají i tyto články Zpravodaje:

Lidské zdroje ve vědě a technice – 9/2006
Francie – odchod silných ročníků do důchodu – 7-8/2006
Starší pracovníci a celoživotní vzdělávání – 7-8/2006
Podnikové vzdělávání starších zaměstnanců – 5/2006
Další vzdělávání starších zaměstnanců – 12/2005
Další vzdělávání starších pracovníků – 4/2002

Co nového v časopisech

<p>Journal of Vocational Education and Training</p> <p>Schöne, Pål</p> <p>Determinants and developments of employer provided training: evidence from a wage compressed environment. [<i>Determinanty a vývoj profesní přípravy poskytované zaměstnavateli: důkazy z prostředí deformovaných mezd.</i>]</p> <p>JVET, 58, 2006, č. 2, s. 237-254, 2 obr., 5 tab., lit. 31.</p> <p>Jaká je charakteristika profesní přípravy poskytované zaměstnavatelem v Norsku? Co charakterizuje podniky, které investují do profesní přípravy? Jsou to stále stejné firmy, které investují do této profesní přípravy? Zvýšila se v posledních letech úroveň profesní přípravy poskytované zaměstnavateli? Profesní příprava poskytovaná zaměstnavatelem je placena firmou a vytváří dovednosti, které jsou dosti obecné a přenositelné na trhu práce. Firmy, které investovaly dříve, v tom obvykle pokračují. Investice firem do vzdělávání se v poslední době zvyšují. Více investují firmy, v nichž fungují odbory, které mají ve vedení ženy, které využívají vyspělou technologii a malé firmy.</p>	<p>Miller Kate – Satchwell, Candice</p> <p>The effect of beliefs about literacy on teacher and student expectations: a further education perspective. [<i>Účinek přesvědčení o gramotnosti na očekávání učitelů a žáků: perspektiva dalšího vzdělávání.</i>]</p> <p>JVET, 58, 2006, č. 2, s. 135-150, lit. 46.</p> <p>Projekt je součástí výzkumného programu vyučování a učení (<i>Teaching and Learning Research Programme – TLRP</i>). Názory učitelů a žáků na schopnost číst a psát jsou často ovlivňovány deficitním modelem gramotnosti, který nebere v úvahu každodenní praxi žáků ve čtení a psaní. Literatura o „očekávání učitelů“ ukazuje, že zkušenosti žáků ze vzdělávání jsou ovlivněny očekáváním učitelů. Tato očekávání jsou často vytvářena přesvědčeními a domněnkami o učení a gramotnosti. Uznávání a respektování každodenní praxe žáků ve čtení a psaní zlepší porozumění učitelů žákům a zvýší potenciál pro vyjednávání o hranicích mezi lidovou a kurikulární gramotností.</p>
<p>Moore, Tami – Asay, Sylvia – Curry Beverly</p> <p>Listening to the stakeholders: exploring possibilities for family and community science education in the US. [<i>Naslouchání zainteresovaným stranám: zkoumání možností pro rodinné a obecní přírodovědné vzdělávání v USA.</i>]</p> <p>JVET, 58, 2006, č. 2, s. 191-204, lit. 18.</p> <p>Všeobecně vzdělávací programy v sekundárních ročnících a v univerzitním uspořádání jsou vzájemně závislé pokud jde o učitelskou přípravu a návrh kurikula. Rodinné a spotřebitelské přírodovědné programy v sekundárních školách čelí několika úkolům. Byl použit model ohniskové skupiny k získání vhledu do životaschopnosti programů z hlediska studentů, rodičů a školních administrátorů. Je zkoumán dopad mnohonásobné reality a její možné negativní důsledky na tento a podobné programy.</p>	<p>Andersson, Per</p> <p>Caretakers' experiences of RPL. [<i>Zkušenosti domovníků s uznáváním výsledků předchozího učení.</i>]</p> <p>JVET, 58, 2006, č. 2, s. 115-133, 1 tab., lit. 36.</p> <p>Uznání výsledků předchozího učení má „zviditelnit učení“, tzn. validovat znalosti a dovednosti bez ohledu na to jak, kdy a kde byly osvojeny. Fenomenografická analýza toho, jak skupina domovníků ze švédské správy nemovitostí prožívala účast v iniciativě RPL. Výsledky ukazují, že domovníci chápou RPL: jako příležitost k osobnímu rozvoji, jako záležitost hodnocení a kontroly nebo jako pouhé nařknutí problému. Proces je také chápán různým způsobem pokud jde o učení: zaměření na předchozí učení nebo nové učení, či dokonce na žádné učení. Další prospěch z RPL představuje osobní rozvoj.</p>
<p>Céreq Bref</p> <p>Silberman, Roxane – Fournier, Irène</p> <p>Jeunes issus de l'immigration. Une pénalité à l'embauche qui perdure... [Mladí lidé imigrantského původu. Stigmatizace při vstupu do zaměstnání trvá...]</p> <p>Céreq Bref, 2006, č. 226, s. 1-4, 2 grafy, 3 tab.</p> <p>Nedávné nepokoje ve městech jasně ukázaly problémy, s nimiž se setkává část mladých lidí pocházejících z imigrace, tzn. ti, kdo se narodili ve Francii, nebo sem přišli v útlém věku, a jejichž rodiče jsou přistěhovalci. Hlavním problémem je přístup k zaměstnání. Práce publikované od začátku 90. let ukázaly, že země původu žadatelů či jejich rodičů není na trhu práce neutrálním faktorem. Za ním se často skrývají další charakteristiky, o nichž se nemluví, např. barva pleti. Toto téma se vynořuje znovu při analýze vývoje profesního začleňování mladých lidí v průběhu doby, neboť i když jsou podmínky příznivější, potíže mladých lidí imigrantského původu přetrvávají.</p>	<p>Bentabet, Elyes – Théry, Michel</p> <p>Les OPCA face aux petites entreprises. Entre activités de gestion et développement de service. [<i>Paritní orgány pověřené shromažďováním příspěvků na další vzdělávání naproti malým podnikům. Mezi řídicími činnostmi a rozvojem služeb.</i>]</p> <p>Céreq Bref, 2006, č. 227, s. 1-4, 1 graf.</p> <p>V posledních letech se pro OPCA stal rozvoj poradenských služeb, vedení nebo řízení vzdělávání strategickou osou orientace. Tím se staly partnery především pro podniky s méně než 50 zaměstnanci, které nedisponují vnitřními prostředky pro koncipování, realizaci a evaluaci své vzdělávací politiky. Přestože strategické záměry OPCA přijímají formu jdoucí napříč jejich vlastní politikou nábory a vzdělávání, ještě se zcela nepřeměnily ve skutky. Velká část jejich činnosti je nadále věnována administrativnímu a finančnímu řízení fondu vzdělávání.</p>

Nové knihy v knihovně

Zich, František: **Úvod do sociologie**. 1. vyd. Praha, Vysoká škola finanční a správní 2003. 105 s. (EUPRESS)

ISBN 80-86754-06-5 Sg. 26084

Pokud ... určité vyšší vzdělání odpovídá také přiměřená složitost práce, příjem i podíl na řízení a způsob života mluvíme o konzistenci statusu. Existuje-li zde rozpor, např. vysokému příjmu neodpovídá kvalifikace apod., pak jde o inkonzistentní status.

Kyrö, Matti: **Vocational education and training in Finland**.

Short description. [Odborné vzdělávání a příprava ve Finsku. Stručný popis.] Luxembourg, Office for Official Publications of the European Communities 2006. 73 s. (Cedefop Panorama series ; Sv. 130) ISBN 92-896-0447-6 Sg. 26085

Kam na školu. Střední školy v České republice. 2007/2008. Zpracovatel: Ivana Eliášková. Praha, Národní ústav odborného vzdělávání 2006. 679 s. ISBN 80-85118-96-3

Rada Evropy: **Společný evropský referenční rámec pro jazyky**. Jak se učíme jazykům, jak je vyučujeme a jak v jazycích hodnotíme. 2. vyd. Olomouc, Univerzita Palackého 2006. 267 s. ISBN 80-244-1425-2 Sg. 26086

V průběhu procesu tlumočení, glosování nebo překládání se zprostředkovatel musí soustředit dopředu na to, co přijde, zatímco formuluje, co bylo zrovna řečeno, přičemž musí simultánně zvládat dva různé úseky promluvy nebo tlumočené celky (předběžné plánování). Musí si všimnout, jak se věci vyjadřují, aby si rozšířil svůj tematický glosář (zaznamenávání možností, překladových ekvivalentů), a budovat ostrůvky jistoty (předem připravené úseky promluvy), které mu pomohou uvolnit kapacitu nutnou pro předběžné plánování. Zároveň ale také potřebuje používat techniky, pomocí kterých překoná nejistotu a vyhne se selhání v komunikaci, a to za nepřetržitého předběžného plánování (překlenování mezer). Hodnocení se odehrává v rovině komunikativní (kontrolování shody) a jazykové (kontrolování důslednosti v užívání jazykových prostředků). To zejména u písemného překladu vede k pokusům o vhodnější formulaci, k čemuž jsou používány referenční příručky a konzultace s lidmi, kteří jsou znalí daného oboru (kultivování jazykového projevu pomocí slovníků, tezaurů, konzultace s odborníky, čerpání ze zdrojů).

Choděra, Radomír: **Didaktika cizích jazyků**. Úvod do vědního oboru. 1. vyd. Praha, Academia 2006. 209 s.

ISBN 80-200-1213-3 Sg. 26087

...je důležité, aby žáci v cizím jazyce co nejvíce četli a poslouchali. Je to i cesta, kterou žáci přijímají vděčně, protože má velkou motivační sílu. Žáci chtějí v cizím jazyce co nejvíce komunikovat, i když vědí, že budou dělat chyby. Cizojazyčný projev žáka bez chyb je naivní iluze ... Hojný poslech autentického cizího jazyka je jedním z významných předpokladů úspěšného učení a naučení cizím jazykům.

Mertin, Václav – Gillernová, Ilona (eds.): **Psychologie pro učitelky mateřské školy**. 1. vyd. Praha, Portál 2003. 230 s.

ISBN 80-7178-799-X Sg. 26088

Ve sféře duševní hygieny ve škole (a to i v mateřské) můžeme narazit na řadu velmi tvrdošjně tradovaných a často velmi iracionálních přesvědčení o kvalitě a náročnosti práce učitele, o jeho potřebách a možnostech odpočinku, o životních i pracovních podmínkách.

Spencer, Lyle M. – Spencer, Signe M.: **Competence at work. Models for superior performance**. [Kompetence při práci. Modely pro špičkový výkon.] New York, John Wiley & Sons 1993. 372 s. ISBN 0-471-54809-X Sg. 26090

A competency is an underlying characteristic of an individual that is causally related to criterion-referenced effective and/or superior performance in a job or situation.

Slovník nespisovné češtiny. Argot, slangy a obecná mluva od nejstarších dob po současnost. Historie a původ slov. 2., rozšíř. vyd. Praha, Maxdorf 2006. 413 s.

ISBN 80-7345-086-4 Sg. 26091

Školní a studentský slang je ... oproti profesním slangům velmi proměnlivý a dynamicky se mění i v průběhu jedné generace. Touha po originalitě uvnitř kolektivu je hlavním důvodem, proč většina výrazů má nápadně velký počet synonym. ... Přesto však při srovnání studentského slangu z třicátých let s dnešním zjistíme, že značná část výrazů je ve školním a studentském slangu stabilní.

Prášilová, Michaela: **Vybrané kapitoly ze školského managementu pro pedagogické pracovníky**. 1. vyd. Olomouc, Univerzita Palackého 2006. 212 s. (Učebnice)

ISBN 80-244-1415-5 Sg. 26092

Vedení pomocí podporování (povzbuzování) klade speciální nároky na prostředí, ve kterém je uplatňováno, a na úroveň pracovníků. Pokud je myšleno jako styl řízení a nejen jako stimulační prostředek, má lepší uplatnění v neformálním prostředí mezi samostatnými, vysoce uvědomělými a tvůrčími pracovníky.

Vašátková, Jana: **Úvod do autoevaluace školy**. 1. vyd. Olomouc, Univerzita Palackého 2006. 188 s. (Monografie)

ISBN 80-244-1422-8 Sg. 26094

Od hodnocení se v českém jazyce pojem evaluace může lišit vytvářením plánů a časově delším obdobím ... evaluace zahrnuje teorii, metodologii i praxi veškerého hodnocení různých vzdělávacích jevů.

Botlík, Oldřich – Hausenblas, Ondřej – Roupec, Petr – Simonová, Jaroslava – Straková, Jana: **Na cestě ke znalostní společnosti**. Část druhá. Jak dál...? Praha, Institut pro sociální a ekonomické analýzy 2006. 40 s.

Sg. 26097

Hawken, Paul – Lovins, Amory – Lovinsová, L. Hunter: **Přírodní kapitalismus**. Jak se rodí další průmyslová revoluce. 1. vyd. Praha, Mladá fronta 2003. 476 s. (Myšlenky ; Sv. 14) ISBN 80-204-1078-3 Sg. 26096

Některé krátkodobé toky papíru, jako je bromadná pošta a reklamní letáky, jsou naprosto pomíjivé a lze se bez nich snadno obejít. Významná část těchto toků je však spojená s takovými dočasnými, nicméně užitečnými referenčními periodiky, jako jsou telefonní seznamy a katalogy. ... Na jediné CD-ROM, jehož vypálení stojí haléřové částky, se mohou vejít všechny telefonní seznamy Spojených států – tedy čtvrt milionu stran.

Arabů se Evropa také naučila destilovat ethanol (i když destilace vína byla známa i starým Egypťanům) a používat různých koření a aromatických látek. Z náboženských důvodů však pokračoval úpadek v kosmetice po dobu celého středověku. Podle dochovaných písemných dokladů ze 14. století byla kosmetika považována za činnost sloužící pouze ke klamání.

Savo je kapalina světle žluté barvy a alkalické reakce obsahující chlornan sodný. ... Časté používání přípravku poškozuje všechny typy vláken, a proto se tento způsob bělení používá jen v případech, kdy ostatní způsoby bělení selhaly ...

Popelová, Jiřina: **Étos a práce. O etice povolání**. 1. vyd. Praha, Mladá fronta 1979. 101 s. (Prameny. Sv. 31.)

Sg. 23226

Důležitý je výzkum pracovní zátěže. Zátěží se nerozumí jen fyzická námaha a únava, zapříčiněná nadměrným vyčerpáním svalů pracujícího, ale i psychická újma, daná monotónností práce, stále stejným, po celou pracovní dobu opakovaným dílčím úkonem. Tento výzkum by měl vést k hledání nápravných prostředků a měl by být směrodatný.

Znovuobjevené knihy

Pánek, Antonín – Topinka, Miloš – Němec, Miloš: **Průvodce chemickými výrobky nejširší spotřeby**. 1. vyd. Praha, SNTL 1978. 515 s. Sg. 23093

S šířením arabské moci v 7. a dalších stoletích docházelo opět k rozvoji přírodních věd, zejména chemie a zdravotnictví. Od

Zajímavé internetové adresy

Slovníky, tezaury a encyklopedie

Prostřednictvím této stránky můžete vyhledávat například v lékařském právnickém, finančním a počítačovém slovníku, ve slovníku zkratk a idiomů, ve Wikipedii atd. Jsou tam také zajímavé zprávy z vědy a kultury a stálé rubriky: slovo dne, citát dne, test na přiřazování synonym, osobní horoskop a další. <http://www.thefreedictionary.com/>

Evropská nadace pro zlepšení životních a pracovních podmínek

European Foundation for the Improvement of Living and Working Conditions, zkráceně Foundation, je orgánem Evropské unie. Byla založena v květnu 1975. Provádí výzkum v oblasti životních a pracovních podmínek a informuje o výsledcích výzkumu, též prostřednictvím „Foundation Focus“ (viz článek na straně 13). <http://www.eurofound.eu.int>

Osvědčená praxe ve spolkových zemích v Německu

S činnostmi jednotlivých spolkových zemích vykonávanými v oblasti profesní orientace (*Berufsorientierung*), přípravy na povolání (*Berufsvorbereitung*) a pomoci mladým lidem při přechodu ze školy do světa práce (*Jugendberufshilfe*) se můžete seznámit na stránkách, které spravuje Spolkový ústav odborného vzdělávání – BIBB. Zemi, o kterou máte zájem, si vyberete kliknutím na interaktivní mapu Německa. <http://www.laenderaktiv.good-practice.de/>

Výsledky soutěží mladých výtvarníků (viz editorial)

Soutěž o logo k 50. výročí EU <http://www.logo-competition.eu/>

Soutěž o plakát „Breaking Stereotypes“ <http://postercompetition.stop-discrimination.info>

Zpravodaj – Odborné vzdělávání v zahraničí vydává Národní ústav odborného vzdělávání, Weilova 1271/6, 102 00 Praha 10, www.nuov.cz. Redaktorka: Anna Konopásková, anna.konopaskova@nuov.cz, tel. 274 022 133, fax 274 863 380.